

Ahlaki Gelişim Düzeyleri ile Mükemmeliyetçiliğin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

H. Yusuf ACUNER*

Fatih CAMADAN**

Musa TÜRKAN***

Özet- Bu makale, ahlaki gelişim düzeyleri ile mükemmeliyetçilikleri çeşitli değişkenler açısından inceleyen saha araştırmasının bulgularını içermektedir. Araştırma, 2011-2012 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Yarıyılında, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nde çeşitli programlarda 1. sınıfta öğrenim gören 222'si kız 130'u erkek toplam 352 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların yaş ortalaması ise 18.20'dir. Veri toplama aracı olarak, Değerlerin Belirlenmesi Testi (Defining Issues Test: DIT) Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ) ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Öğrencilerin mükemmeliyetçilik ölçeğinin *kendine yönelik, diğerlerine yönelik, sosyal olarak belirlenen* alt ölçeklerinden ve ölçeğin toplamından aldıkları puanların, öğrenim gördükleri programa göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumuna, üniversiteye gelene kadar yaşamlarının çoğunu geçir-

* Yard. Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

E-posta: yusuf.acuner@erdogan.edu.tr

** Öğr. Gör., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

E-posta: fatih.camadan@hotmail.com

*** Arş. Gör., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

E-posta: musa.turkan@erdogan.edu.tr

dikleri yerleşim yerine ve cinsiyetine göre ahlaki gelişim düzeyleri arasında ve mükemmeliyetçilik ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır. Ayrıca öğrencilerin ahlaki gelişim düzeyleri ile mükemmeliyetçilik ölçeği alt ölçekleri ve toplam puanları arasında ise anlamlı ilişkilerin olmadığı bulunmuştur. Yukarıda değinilen sonuçlar ışığında uygulama sürecine ve ileride yapılacak araştırmalara ilişkin öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler- Ahlaki gelişim düzeyleri, Mükemmeliyetçilik

Giriş

İlgili literatür incelendiğinde ahlâkî gelişimin Psikoanalitik, Sosyal Öğrenme ve Bilişsel Gelişim Teorileri çerçevesinde incelendiği görülmektedir (Freud, 1997; Kağıtçıbaşı, 1979; Papali ve Olds, 1989; Santrock, 2011; Thomas, 1997). Bu araştırmada Bilişsel Gelişim Teorisine dayalı olarak Kohlberg tarafından geliştirilen “Ahlaki Gelişim Kuramı” ele alınmıştır.

Jean Piaget (1965), ahlâkî gelişimle ilgili kuramını “The Moral Judgement of The Child” adlı çalışmasında ortaya koymuştur. Daha sonraları Lawrence Kohlberg “Ahlâkî Gelişim Kuramı”nın esaslarını Piaget’in kuramına dayandırmıştır. Kohlberg, Piaget’den farklı olarak çalışmalarında çocukların oyunlarını gözlemlemek yerine, onlara ahlâkî ikilemleri kapsayan durumlar sunarak, bu durumlar karşısında nasıl tepkilerde bulunacaklarını sormuştur. Piaget, değerlerdeki gelişmeyi heteronom ve otonom dönemlerde ararken, Kohlberg, ahlâkî prensiplerin gelişmesinde sosyal kuralların kabul edilmesine de atıfta bulunmaktadır. Kohlberg’in belirlediği ahlâkî gelişim evrelerinin kültürler üstü bilişsel yapılarla ilişkili olduğu yapılan ampirik araştırmalarla ispatlanmaya çalışılmıştır (Thomas, 1997).

Kohlberg’in ortaya koyduğu evre teorisine göre; gelişim evreleri birbirini hiyerarşik olarak takip etmektedir. Ahlâkî gelişim herhangi bir evrede sona erebilmektedir. Öyle ki yetişkinlerin çoğunluğu dördüncü evrede kalmakta, bazıları beşinci ve altıncı evreye doğru gelişip yükselebilmektedir. Bireyin ahlâkî yargısı, zaman zaman bir üst ya da alt evreye kaysa bile baskın olan evrenin özelliklerini taşımaktadır. Birey temsil ettiği evreden bir üst evreye doğru yöneltilebilir fakat bir alt evreye yönlendirilemez. Ayrıca bireyin yaşı her zaman ahlâkî gelişimin göstergesi olarak kullanılamaz. Bazı gençler yetişkinlerden daha üst bir evrede bulunabilirler. Bilişsel gelişim, ahlâkî gelişim için gerekli; ancak tek başına yeterli koşul değildir. On iki yaşından küçük bireylerin, ahlâkî gelişimin üst evrelerine çıkamamalarının nedeni, bu evrelerin soyut bilişsel yetenekler

özellikle de soyut muhâkeme yeteneği gerektirmesidir (Santrock, 2011; Temel ve Aksoy, 2001).

Kohlberg, ahlâkî yapının ve ahlâkî düşüncenin ergenlik ve yetişkinliği de içine alan üç ayrı düzey ve altı evrede oluştuğunu, her bir düzeyin diğer ikisi ile bağlantılı olduğunu ileri sürmüştür. Bilindiği gibi bu düzey ve evreler; gelenek öncesi düzey; itaat ve ceza eğilimi ve çıkara dayalı alış-veriş evrelerinden, geleneksel düzey; iyi çocuk eğilimi ve kural evrelerinden ve gelenek ötesi düzey ise; bireysel haklar ve evrensel ahlak ilkeleri evrelerinden oluşmaktadır (Kohlberg, 1973,1984).

Mükemmeliyetçilik, ilgili literatürde farklı şekillerde tanımlanmıştır. Hollander'e (1965) göre kişinin kendisi ve diğer insanlar için sahip olunan özellikten daha fazlasının beklemesidir. Burns (1980) ise, insanların bir takım amaçları için sağlıklı bir şekilde çabalaması normal iken; ulaşılması çok zor belki imkânsız olabilecek amaçlar için sürekli çaba sarf etmesinin ve kendisini zorlamasının ise normal bir durum olmadığından ve bu durumun mükemmeliyetçilikle açıklanabileceğinden bahsetmiştir. Bu tanımların yanı sıra bazı araştırmacılar, mükemmeliyetçiliğin tek bir tanımını yapmak yerine, farklı boyutları olduğundan bahsetmişlerdir. Bunlardan Frost, Marten, Lahart and Rosenblate'e (1990) göre bu boyutlar; kişisel standartlar, düzen, hatalarla aşırı ilgilenmek, yaptığı işlere şüpheli bakmak, ebeveynlerin beklentileri ve ebeveynlerin eleştirileri olarak kabul edilmiştir. Rice, Ashby ve Slaney (1998) mükemmeliyetçiliğin uyumlu ve uyumsuz mükemmeliyetçilik şeklinde iki boyutlu olduğundan bahsetmiştir. Hewitt ve Flett (1991) ise, mükemmeliyetçiliği hem kişilik hem de sosyal yönüyle ele almışlar ve bu kavramı açıklarken üç temel boyuta değinmişlerdir. Bunlar:

Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik (Self-oriented perfectionism): Bu boyutun özelliklerini yansıtan insanlar, mükemmel olmaya ve hata yapmamaya ilişkin olarak güdülenmiş ve gerçekçi olmayan hedefler belirlemişlerdir. Hedeflerine ulaşamadıklarında ise bu durumu kabullenemez, ortaya çıkan sonuçtan kendilerini sorumlu tutar, suçluluk duygusu yaşar ve kendilerini yoğun olarak eleştirirler.

Başkalarına Yönelik Mükemmeliyetçilik (Other-oriented perfectionism): Bu boyutun özelliklerini yansıtan kişiler, diğer insanlardan performanslarının üzerinde ve gerçekçi olmayan şeyleri başarmalarını beklerler. O kimseler hata yaptıklarında bu durumu kabullenemezler ve başarısızlıklarından ötürü onları suçlayıp, onlara karşı düşmanca duygular beslerler.

Sosyal Olarak Belirlenen Mükemmeliyetçilik (Socially prescribed perfectionism): Diğer insanların, kendilerinden, ulaşılması güç, performansının üzerinde ve gerçekçi olmayan şeyler beklediklerini düşünürler. Başkaları tarafından olumsuz değerlendirilmekten çekinirler. Kendisinden beklendiğini düşündüğü davranışları sergilemediklerinde ise, diğer insanlar tarafından eleştirileceklerine inanırlar. Bunun sonucunda ise; olumsuz duygular yaşarlar (Hewitt ve Flett, 1991).

İlgili literatürde ahlaki gelişim düzeyleri hakkında yapılan araştırmalar incelendiğinde bireylerin ahlaki yargıları ile aileleriyle olan ilişkileri (Speicher, 1992), ebeveynlerinin ahlaki özellikleri ile ergenlerin ahlaki özellikleri arasındaki ilişkinin (White ve Matawie, 2004) incelendiği çeşitli araştırmaların yapıldığı görülmüştür. Bununla birlikte bazı çalışmalarda ise ahlaki gelişim düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Örneğin bu konuda bireylerin ahlaki gelişim düzeyleri anne babalarının mesleğine, öğrenim düzeyine ve gelir durumuna (Akyürek, 2007; Gölcük, 2010), yaşlarına (Buell, 2009), eğitim düzeylerine (Armon ve Dawson, 1997) ve spor yapıp yapmadıklarına (Güler, 2006) göre değişip değişmediği araştırılmıştır.

İlgili literatürde mükemmeliyetçilikle ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde bazı çalışmalarda (Camadan ve Yüksel, 2011; Frost ve diğerleri, 1991; Soenens ve diğerleri, 2006; Vieth ve Trull, 1999) bireylerin mükemmeliyetçiliğinin ebeveynlerinin mükemmeliyetçilikleri ile ilişkisi üzerinde durulduğu görülmüştür. Bir takım araştırmalarda ise mükemmeliyetçiliğin kaygı (Chang, 2001), intihara eğilimli olma (Hewitt ve diğerleri, 1992) ve depresyon (Rice ve diğerleri, 1998) gibi çeşitli psikolojik problemlerle arasındaki ilişki düzeyi ortaya koyulmuştur. Bazı araştırmalarda ise mükemmeliyetçilik üzerinde etkisi olabilecek çeşitli değişkenler incelenmiştir. Örneğin bireylerin mükemmeliyetçiliğinin akademik başarı durumuna (Camadan ve Yüksel, 2012; Gilman ve Ashby, 2003; Locicero ve Ashby, 2000), anne ve babalarının eğitim düzeylerine (Cırcır, 2006), öğrenim gördükleri okul türüne (Bırol, 2005) ve yaşlarına (Chang, 2001; Yaoar, 2008) göre ne derece farklılaştığını belirlemeye çalışan çeşitli araştırmalara rastlanmıştır.

Bu araştırma kapsamında ise ahlak gelişim düzeyleri ve mükemmeliyetçilik ile ilişkili olabilecek değişkenlerin incelenmesi önemli görülmüş ve bu doğrultuda bireylerin öğrenim gördükleri programa, algıladıkları ebeveyn tutumuna, üniversiteye gelene kadar yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yerine ve cinsiyetine göre ahlaki gelişim düzeylerinin ve mükemmeliyetçiliklerinin nasıl

farklılaştığı ortaya koyulmuştur. Bunun yanı sıra bireylerin ahlaki gelişim düzeyleri ile mükemmeliyetçilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesinin de yararlı olacağı düşünülmüştür. Nitekim bu konuda Akbaba'nın (2009) değindiği gibi Kohlberg'in belirttiği ahlaki gelişim düzeylerinden geleneksel düzeyde olan bireylerde kurallara uymaya dikkat etme ve norm ve kuralların toplumu ayakta tutmak için gerekli olduğu anlayışı hâkimdir. Frost ve diğerlerinin (1990) değindiği gibi mükemmeliyetçi bireylerin düzenli olmaya ve hata yapmamaya oldukça dikkat ettikleri, ebeveynlerinin beklenti ve eleştirilerine dikkat edip bunların etkisinde kaldıkları görülmektedir. Dolayısıyla geleneksel düzeyde yer alan bireylerin özellikleri ile mükemmeliyetçi bireylerin özelliklerinin bir takım benzerlikler gösterdiği ve aralarında anlamlı ilişkilerin olabileceği düşünülmektedir. Bu konuda yapılmış herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla gerek bu ilişkilerin belirlenmesi gerekse çeşitli değişkenler açısından ahlaki gelişim düzeyleri ve mükemmeliyetçiliğin incelenmesinin ilgili literatüre katkı sağlayacağı tahmin edilmektedir. Bununla birlikte uygulama alanı ile ilgili olarak ise üniversite öğrencilerine yönelik olarak verilecek değerler eğitiminin ve yapılacak rehberlik hizmetleri için etkililiğin artırılmasında ulaşılan sonuçların uygulayıcılara fikir verebileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı ahlaki gelişim düzeyleri ile mükemmeliyetçiliğin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın temel hipotezi "Öğrencilerin ahlaki gelişim düzeyleri ile mükemmeliyetçilikleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki vardır" şeklinde geliştirilmiştir. Bunun yanında araştırmada aşağıdaki hipotezler de test edilecektir.

1. Öğrencilerin ahlaki gelişim düzeyleri öğrenim gördükleri programa göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.
2. Öğrencilerin mükemmeliyetçilikleri öğrenim gördükleri programa göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.
3. Öğrencilerin ahlaki gelişim düzeyleri algıladıkları ebeveyn tutumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.
4. Öğrencilerin mükemmeliyetçilikleri algıladıkları ebeveyn tutumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.
5. Öğrencilerin ahlaki gelişim düzeyleri üniversiteye gelene kadar yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

6. Öğrencilerin mükemmeliyetçilikleri üniversiteye gelene kadar yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.
7. Öğrencilerin ahlaki gelişim düzeyleri cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.
8. Öğrencilerin mükemmeliyetçilikleri cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerinin toplanması ve analizinden bahsedilecektir.

Araştırma Modeli

Araştırma kapsamında betimsel ve ilişkisel araştırma türleri birlikte kullanılmıştır. Betimsel araştırma, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlamaya yöneliktir. Yönetici ya da danışmanların davranışlarını, ebeveynlerin tutumlarını veya okulun fiziki yapısını tanımlamak için yapılacak çalışmalar, betimsel araştırmalara örnek gösterilebilir. İlişkisel araştırma ise, öğrencinin ilgisiyle ebeveynlerin tutumları arasındaki ilişkin ortaya koyulması gibi değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesine yönelik olarak yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2010). Bu araştırma kapsamında ise öğrencilerin bulundukları ahlaki gelişim düzeyleri ve mükemmeliyetçiliklerinin çeşitli değişkenlere göre karşılaştırılması betimsel araştırma kapsamında; öğrencilerin bulundukları ahlaki gelişim düzeyleri ile mükemmeliyetçilikleri arasındaki ilişkiler ise, ilişkisel araştırma türünde gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırma Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nde 2011-2012 eğitim-öğretim yılının bahar yarıyılında çeşitli programlarda öğrenim gören birinci sınıf öğrencileriyle yürütülmüştür. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin öğrenim gördükleri programa ve cinsiyetine göre dağılımları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Çalışma grubunun öğrenim gördükleri program ve cinsiyete göre frekans ve yüzde değerleri

Sınıf	Cinsiyet	f	%
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	Kız	41	66,1
	Erkek	21	33,9
	Toplam	62	100,0
İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	Kız	66	55,5
	Erkek	53	44,5
	Toplam	119	100,0
İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmenliği	Kız	34	57,6
	Erkek	25	42,4
	Toplam	59	100,0
Sınıf Öğretmenliği	Kız	81	72,3
	Erkek	31	27,7
	Toplam	112	100,0
Toplam	Kız	222	63,1
	Erkek	130	36,9
	Toplam	352	100,0

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerden İlköğretim Matematik Öğretmenliği programında öğrenim görenlerin 41'i (%66) kız; 21'i (%34) erkek olduğu görülmektedir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği programındakilerin 66'sı (%55) kız; 53'ü (%45) erkektir. İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmenliği programındakilerin 34'ü (%58) kız; 25'i (%42) erkektir. Sınıf Öğretmenliği programındakilerin ise, 81'i (%72) kız; 31'i (%28) erkektir. Toplam olarak araştırmaya 222 (% 63) kız; 130 (% 37) erkek olmak üzere 352 öğrenci katılmıştır. Bunun yanında katılımcıların yaş ortalaması 18.20'dir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Değerlerin Belirlenmesi Testi (Defining Issues Test: DIT), Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ) ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Değerlerin Belirlenmesi Testi (Defining Issues Test: DIT): Araştırmada, katılımcıların ahlaki gelişim düzeylerini belirlemek için Kohlberg'in altı ev-

reli Ahlâkî Gelişim kuramına dayalı olarak Rest (1979) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlaması Akkoyun (1987) tarafından yapılan Değerlerin Belirlenmesi Testi (Defining Issues Test: DIT) kullanılmıştır. Türkiye'de "*Ahlâkî Yargılar Envanteri*" olarak isimlendirilen bu test, ahlâkî yargı gelişimi alanında yapılan çalışmalarda kullanılmaktadır. Rest'in hazırladığı el kitabında DIT' in puanlanması ve özellikleri açıklanmıştır. Aşağıda Ahlaki Yargılar Envanteri'nin özellikleri ve puanlanmasına ilişkin bilgiler verilmiştir (Rest, 1979).

Testte, her bir öykü için 12 yargı cümlesinin bulunduğu 6 öykü bulunmaktadır. Ahlâkî yargı düzeyini ölçmek için bu öykülerden en az üçünün kullanılması gerekmektedir. Bu araştırma kapsamında üç öykü kullanılmış ve puanlama bireylerin bu öykülere ilişkin verdikleri cevaplar üzerinden yapılmıştır. Hikâyelere ilişkin yer alan yargı cümlelerinden her birisi bir ahlâkî evreyle ilişkilidir. Bireylerden her bir cümle ile ilgili düşüncelerini 5'li Likert ölçeği (Çok önemli-Önemli-Biraz önemli-Az önemli-Önemsiz) üzerinde ifade etmeleri gerekmektedir. Yaptıkları değerlendirmelerin ardından 12 cümlelerin 4 tanesini en önemli, ikinci önemli, üçüncü önemli ve dördüncü önemli şeklinde ayrıca sıralamaları istenmektedir. Yaptıkları bu sıralamanın ardından elde edilen puanlar 2, 3, 4, 5A, 5B ve 6. evrelerdeki ahlâkî yargı özelliklerini ortaya koymaktadır.

DIT, Kohlberg'in Ahlaki Gelişim Kuramı'na dayandığı için, 2. evre puanı "*gelenek öncesi*"", 3 ve 4.evre puanları ise "*geleneksel*" ahlâkî yargı düzeylerini karşılamaktadır. "P" puanı, denegin 5. ve 6. evreye verdiği ağırlığı, yani "*gelenek ötesi ahlâkî yargı*" evrelerine verdiği ağırlığı göstermektedir. Başka bir ifadeyle, 5A evre puanı; sosyal yapının ahlâkî temeli alanındaki kaygıların önüne çıktığı evreyi, 5B evre puanı; sezgisel insancılığın ahlâkî temelini, 6 evre puanı; ideal sosyal işbirliği prensiplerinin ahlakını göstermektedir. "D" puanı bütün evrelere ilişkin yargılara ait genel puanı göstermektedir. D puanı bu çalışmada kullanılmamıştır. "M" puanı ise, denegin anlamsız maddelere verdiği önemi ortaya koymaktadır. Deneklerin teste verdikleri cevapların güvenilirliğini belirleyen üç kontrol yöntemi vardır. Bu çalışmada, örneklemdeki deneklerin formları, bu kontrol yöntemleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu yöntemler ise, şu şekildedir:

1. *M puanı*: M puanının 8 ve daha fazla olması durumunda,
2. *Sıralama ile derecelendirme arasındaki tutarlılık*: Önem sırasına konulan maddelerde "en önemli" olarak belirlenen maddeden daha önemli olarak bir başka madde 5'li Likert Ölçeğinde belirlenmemiş olmalıdır. Bu cevaplar arasında tutarsızlık olduğunu göstermektedir. Bu durumun iki öyküden fazla tekrarlanması durumunda,

3. *Maddeleri aynı derecede önemli bulma durumu:* Denek 9'dan daha çok sayıda maddeyi aynı derecede önemli olarak belirlediğinde ve bu durum iki ve daha fazla öyküde tekrarlanıyorsa, form değerlendirmeye alınmaz (Rest, 1979).

Yukarıda belirtilen kontrol işlemi, her bir öğrencinin ölçeği için yapılmıştır ve sonuçta 28 öğrencinin uyguladığı ölçek değerlendirmenin dışında tutulmuştur.

Ölçeğin orijinalinde güvenilirliğin belirlenmesi için yapılan hesaplamalarda ölçeğin p puanına ilişkin iç tutarlılıkla ilgili Cronbach-alfa katsayısı hesaplanmış ve .70 olarak bulunmuştur (Rest, 1979). Akkoyun (1987) tarafından yapılan uyarlama çalışmasında P puanına ilişkin bu katsayı .84 olarak bulunmuştur. Bu araştırma kapsamında ise p puanına ilişkin iç tutarlılıkla ilgili Cronbach-alfa katsayısı .76 olarak hesaplanmıştır.

Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ): Araştırma kapsamında katılımcıların mükemmeliyetçiliklerinin belirlenmesinde Hewitt ve Flett (1991) tarafından Multidimensional Perfectionism Scale (MPS) olarak geliştirilen ve Oral (1999) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin orijinali 7'li Likert tipinde geliştirilmiş olup 45 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin *kendine yönelik, diğerlerine yönelik ve sosyal olarak belirlenen mükemmeliyetçilik* olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. *Kendine yönelik mükemmeliyetçilik* alt ölçeği 15 maddeden (1,6,8,12,14,15,17,20,23,28,32,34,36,40,42); *diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik* alt ölçeği 15 maddeden (2,3,4,7,10,16,19,22,24,26,27,29,38,43,45) ve *sosyal olarak belirlenen mükemmeliyetçilik* alt ölçeği de 15 maddeden (5,9,11,13,18,21,25,30,31,33,35,37,39,41,44) oluşmaktadır. Ölçeğin orijinali, üniversite öğrencileri, normal ve klinik bireyler üzerinde uygulanmış ve yapılan analizler sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığına ilişkin olarak; Cronbach-alfa katsayısı *kendine yönelik mükemmeliyetçilik* alt ölçeği için .86; *diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik* alt ölçeği için .82 ve *sosyal olarak belirlenen mükemmeliyetçilik* alt ölçeği için .75 olarak bulunmuştur. (Hewitt ve Flett, 1991). Oral'ın (1999) yaptığı uyarlama çalışmasında ölçeğin iç tutarlılığına ilişkin olarak; Cronbach-alfa katsayısı *kendine yönelik mükemmeliyetçilik* alt ölçeği için .91; *diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik* alt ölçeği için .73 ve *sosyal olarak belirlenen mükemmeliyetçilik* alt ölçeği için .80 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin geçerliliğiyle ilgili olarak yapılan faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin üç faktörlü yapısında orijinal ölçeğe benzer şekilde toplam varyansın % 37.5'nin açıklandığı bulunmuştur. Bununla birlikte *kendi-*

ne yönelik mükemmeliyetçilik alt ölçeği altında 20 madde toplanmış ve bu alt ölçek toplam varyansın % 23.9'unu; *diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik* alt ölçeği altında 15 madde yer almış ve bu alt ölçek toplam varyansın % 8.3'ünü ve *sosyal olarak belirlenen mükemmeliyetçilik* alt ölçeği altında 10 madde toplanmış ve bu alt ölçek ise toplam varyansın % 5.3'ünü açıklamıştır. Bununla birlikte 22 nolu maddenin faktör yükü .30'un altında bulunmuş ve değerlendirilmeye alınmamıştır. Ölçekte 2,3,4,8,9,10,12,19,21,24,30,34,36,37,38, 43,44,45. maddeler ise hesaplamalar yapılırken *tersten* puanlanmıştır. Bunun yanı sıra Oral'ın (1999) yaptığı uygulama çalışmasının sonucunda, ölçeğin Türkçe versiyonunda ölçekten alınacak toplam puanının kullanılabileceği ortaya koyulmuştur. Bu araştırma kapsamında ise yukarıda ki bilgiler ışığında 22 nolu madde hesaplamalara dâhil edilmemiş, ölçeğin alt ölçekleriyle birlikte toplam puanı da istatistikî analizlerde kullanılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin güvenilirliğiyle ilgili yapılan analizlerde iç tutarlılığına ilişkin olarak; Cronbach-alfa katsayısı ölçeğin toplamı için .90; *kendine yönelik mükemmeliyetçilik* alt ölçeği için .90; *diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik* alt ölçeği için .76 ve *sosyal olarak belirlenen mükemmeliyetçilik* alt ölçeği için .77 olarak bulunmuştur. Araştırma kapsamında ölçeğin geçerliliği ile ilgili olarak yapılan faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin üç faktörlü yapısında orijinal ölçeğe benzer şekilde toplam varyansın % 35.6' sının açıklandığı görülmüştür. Ayrıca *kendine yönelik mükemmeliyetçilik* alt ölçeğinde toplanan maddeler toplam varyansın % 15.9'unu; *diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik* alt ölçeğinde toplanan maddeler toplam varyansın % 9.8'ini ve *sosyal olarak belirlenen mükemmeliyetçilik* ölçeğinde toplanan maddeler toplam varyansın % 9.7'sini açıkladıkları bulunmuştur.

Kişisel Bilgi Formu: Bu form, çalışma sürecinde araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Formda öğrencilerin öğrenim gördükleri programı, cinsiyeti, algıladıkları ebeveyn tutumu, ailelerinin aylık geliri ve üniversiteye gelene kadar yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yerinin belirlenmesine yönelik hazırlanan maddeler bulunmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında toplanan veriler gönüllü olarak çalışmaya katılan öğrencilerden elde edilmiştir. Katılımcılara ölçekleri doldurmaları için yaklaşık 30 dk. süre verilmiştir. Araştırmada öğrencilerin Değerlerin Belirlenmesi Testi'nden ve Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nden (ÇBMÖ) aldıkları puanların öğrenim gördükleri programa, algıladıkları ebeveyn tutumuna, ailelerinin aylık

gelirine ve üniversiteye gelene kadar yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yerine göre karşılaştırılmasında ANOVA testi kullanılmıştır. Bu ölçeklerden alınan puanların katılımcıların cinsiyetine göre karşılaştırılması amacıyla ise t-testi yapılmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin bulundukları ahlaki gelişim düzeyleri ile mükemmeliyetçilikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. İstatistikî analizler SPSS 17 programında yapılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde öğrencilerin Değerlerin Belirlenmesi Testi'nden ve Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nden aldıkları puanlara ilişkin yapılan istatistikî analizlerden elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Ahlaki Gelişim Düzeyleri

Öğrencilerin Değerlerin Belirlenmesi Testi'nden aldıkları puanlar, öğrenim gördükleri programa göre karşılaştırılmış ve sonuçlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin değerlerin belirlenmesi testi'nden aldıkları puanların öğrenim gördükleri programa göre karşılaştırılmasına ilişkin yapılan ANOVA sonuçları

Ahlaki Gelişim Düzeyi	Öğrenim Gördükleri Program	N	$\bar{X}$	ss	sd	F	p	Anlamlı Fark (Tukey)
Gelenek Öncesi	(1) İlköğretim Matematik Öğrt.	62	5.70	5.99	348	1.65	.177	
	(2) İDKAB Öğrt.	119	4.51	5.09				
	(3) İlköğretim Fen Bilgisi Öğrt.	59	5.65	5.78				
	(4) Sınıf Öğrt.	112	6.01	5.21				
	Toplam	352	5.39	5.43				
Geleneksel	(1) İlköğretim Matematik Öğrt.	62	55.43	10.23	348	4.06	.007	1-3
	(2) İDKAB Öğrt.	119	59.91	13.87				
	(3) İlköğretim Fen Bilgisi Öğrt.	59	63.84	15.34				
	(4) Sınıf Öğrt.	112	59.11	13.21				
	Toplam	352	59.52	13.53				

Gelenek ötesi	(1) İlköğretim Matematik Öğrt.	62	27.26	10.11	348	2.91	.035	1-3, 2-3
	(2) İDKAB Öğrt.	119	26.47	12.04				
	(3) İlköğretim Fen Bilgisi Öğrt.	59	21.64	11.44				
	(4) Sınıf Öğrt.	112	25.86	12.30				
	Toplam	352	25.61	11.80				

p<.05**

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin ahlaki gelişim düzeylerinden *gelenek öncesi düzeyden* aldıkları puanların, öğrenim gördükleri programa göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir [$F(3,351)=1.65$, $p>.05$]. Bununla birlikte öğrencilerin *geleneksel düzeyden* aldıkları puanların, öğrenim gördükleri programa göre anlamlı düzeyde farklılaştığı [$F(3,351)=4.06$, $p<.05$] bulunmuştur. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre; İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmenliği programı öğrencilerinin *geleneksel düzeyden* aldıkları puanların ($\bar{X}=63.84$), İlköğretim Matematik Öğretmenliği programı öğrencilerinin aldıkları puanlara ($\bar{X}=55.43$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Gelenek ötesi düzeyden alınan puanların da öğrenim görülen programa göre anlamlı düzeyde farklılaştığı anlaşılmaktadır [$F(3,351)=2.91$, $p>.05$]. İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmenliği programı öğrencilerinin aldıkları puanların ($\bar{X}=21.64$), İlköğretim Matematik Öğretmenliği ($\bar{X}=27.26$) ile İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği ($\bar{X}=26.47$) programı öğrencilerinin aldıkları puanlara göre daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Mükemmeliyetçilik Düzeyleri

Öğrencilerin Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin alt ölçekleri ve toplamından aldıkları puanlar, öğrenim gördükleri programa göre karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin mükemmeliyetçilik ölçeğinin *kendine yönelik* [$F(3,351)=.118$, $p>.05$], *diğerlerine yönelik* [$F(3,351)=.822$, $p>.05$] ile *sosyal olarak belirlenen* [$F(3,351)=2.16$, $p>.05$] alt ölçeklerinden ve ölçeğin toplamından [$F(3,351)=.878$, $p>.05$] aldıkları puanların, öğrenim gördükleri programa göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür.

Öğrencilerin Algıladıkları Ebeveyn Tutumlarına Göre Ahlaki Gelişim Düzeyleri

Öğrencilerin Değerlerin Belirlenmesi Testi'nden aldıkları puanlar, algıladıkları ebeveyn tutumuna göre karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin ahlaki gelişim düzeylerinden; *gelenek öncesi* [$F(3,351)= .404, p>.05$], *geleneksel* [$F(3,351)= .174, p>.05$] ve *gelenek ötesi* [$F(3,351)= .306, p>.05$] düzeyde aldıkları puanların, algıladıkları ebeveyn tutumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur.

Öğrencilerin Algıladıkları Ebeveyn Tutumlarına Göre Mükemmeliyetçilik Düzeyleri

Öğrencilerin Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin alt ölçekleri ve toplamından aldıkları puanlar, algıladıkları ebeveyn tutumuna göre karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin mükemmeliyetçilik ölçeğinin, *kendine yönelik* [$F(3,351)= .408, p>.05$], *diğerlerine yönelik* [$F(3,351)= .310, p>.05$] ile *sosyal olarak belirlenen* [$F(3,351)= 2.46, p>.05$] alt ölçeklerinden ve ölçeğin toplamından [$F(3,351)= .361, p>.05$] aldıkları puanların, algıladıkları ebeveyn tutumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur.

Öğrencilerin Üniversiteye Geline Kadar Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yerleşim Yeri Göre Ahlaki Gelişim Düzeyleri

Öğrencilerin Değerlerin Belirlenmesi Testi'nden aldıkları puanlar, üniversiteye gelene kadar yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yerine göre karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin ahlaki gelişim düzeylerinden; *gelenek öncesi* [$F(3,351)= .363, p>.05$], *geleneksel* [$F(3,351)= 1.54, p>.05$] ve *gelenek ötesi* [$F(3,351)= .330, p>.05$] düzeyde aldıkları puanların, üniversiteye gelene kadar yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür.

Öğrencilerin Yerleşim Yerlerine Göre Mükemmeliyetçilik Düzeyleri

Öğrencilerin Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin alt ölçekleri ve toplamından aldıkları puanlar, üniversiteye gelene kadar yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yerine göre karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin mükemmeliyetçilik ölçeğinin, *kendine yönelik* [$F(3,351)= .339, p>.05$], *diğerlerine yönelik*

[$F(3,351)= 2.27, p>.05$] ile *sosyal olarak belirlenen* [$F(3,351)= 1.88, p>.05$] alt ölçeklerinden ve ölçeğin toplamından [$F(3,351)= .393, p>.05$] aldıkları puanların, üniversiteye gelene kadar yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Ahlaki Gelişim Düzeyleri

Öğrencilerin Değerlerin Belirlenmesi Testi'nden aldıkları puanlar, cinsiyetine göre karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin ahlaki gelişim düzeylerinden *gelenek öncesi* [$t(350)= -.87, p>.05$], *geleneksel* [$t(350)= -1.85, p>.05$] ve *gelenek ötesi* [$t(350)= 1.68, p>.05$] düzeylerden aldıkları puanların cinsiyete göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği görülmüştür.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Mükemmeliyetçilik Düzeyleri

Öğrencilerin Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin alt ölçekleri ve toplamından aldıkları puanlar, cinsiyetine göre karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin mükemmeliyetçilik ölçeğinin *kendine yönelik* [$t(350)= .41, p>.05$], *diğerlerine yönelik* [$t(350)= .98, p>.05$] ile *sosyal olarak belirlenen* [$t(350)= -1.28, p>.05$] alt ölçeğinden ve ölçeğin toplamından [$t(350)= .08, p>.05$] aldıkları puanların, cinsiyete göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği görülmüştür.

Öğrencilerin Ahlaki Gelişim Düzeyleri İle Mükemmeliyetçilik Düzeyleri Arasındaki İlişki

Öğrencilerin Değerlerin Belirlenmesi Testi'nden aldıkları puanlar ile Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin alt ölçekleri ve toplamından aldıkları puanlar arasındaki ilişkinin belirlenmesinde basit korelasyon analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Değerlerin Belirlenmesi Testi'nden aldıkları puanlar ile Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin Alt Ölçekleri ve toplamından aldıkları puanlar arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik Pearson Korelasyon analizi

Boyutlar	1	2	3	4	5	6	7
(1) Gelenek öncesi	1						
(2) Geleneksel	-.28**	1					
(3) Gelenek ötesi	-.08	-.76**	1				

(4) Kendine yönelik	.00	-.03	.02	1			
(5) Diğerlerine yönelik	-.08	-.08	.10	.57**	1		
(6) Sosyal olarak belirlenen	.02	-.01	-.04	.45**	.37**	1	
(7) Toplam	-.02	-.05	.03	.87**	.79**	.74**	1

$p < .05^*$, $p < .01^{**}$

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin *geleneksel* ile *gelenek öncesi düzeyden* aldıkları puanlar arasında orta düzeyde ($r = -.28$) yakın negatif yönlü ve *gelenek ötesi düzeyden* aldıkları puanlar arasında ise yüksek düzeyde ($r = -.76$) negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bununla birlikte *gelenek ötesi* ile *gelenek öncesi düzeylerden* alınan puanlar arasında ise anlamlı bir ilişkinin olmadığı anlaşılmaktadır ($r = -.08$; $p > .05$).

Öğrencilerin mükemmeliyetçilik ölçeği *kendine yönelik* alt ölçeğinden aldıkları puanlar ile *diğerlerine yönelik* ($r = .57$) ve *sosyal olarak belirlenen* ($r = .45$) alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında orta düzeyde; ölçeğin toplamından ($r = .87$) aldıkları puanlar arasında ise yüksek düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülebilmektedir. *Diğerlerine yönelik* alt ölçeğinden alınan puanlar ile *sosyal olarak belirlenen* alt ölçeğinden alınan puanlar arasında orta düzeyde ($r = .37$); ölçeğin toplamından alınan puanlar arasında ise yüksek düzeyde ($r = .79$) pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca *sosyal olarak belirlenen* alt ölçeğinden alınan puanlar ile ölçeğin toplamından alınan puanlar arasında yüksek düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülebilmektedir ($r = .74$).

Öğrencilerin ahlaki gelişim düzeyleri ile mükemmeliyetçilik ölçeği alt ölçekleri ve toplam puanları arasında ise anlamlı ilişkilerin olmadığı anlaşılmaktadır ($p > .05$; $p > .01$).

Sonuç ve Tartışma

Araştırmada öğrencilerin öğrenim gördükleri programa göre yapılan karşılaştırmalarda ahlaki gelişim düzeylerinden *gelenek öncesi düzeyden* alınan puanlarda anlamlı farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmenliği programı öğrencilerinin, İlköğretim Matematik Öğretmenliği programı öğrencilerine göre *geleneksel düzeyden* aldıkları puanların daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak İlköğretim Fen Bilgisi Öğret-

menliği programı öğrencilerinin, İlköğretim Matematik Öğretmenliği ile İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği programı öğrencilerine göre *gelenek ötesi düzeyden* aldıkları puanların daha düşük olduğu bulunmuştur. Bu konuda Kurt'un (1996) yaptığı araştırmada, rehber öğretmenlerin, sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve fen bilgisi öğretmenlerinin ahlâkî gelişim düzeylerinin birbirlerinden anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ortaya koyulmuştur. Dolayısıyla araştırmadan elde edilen sonuçların bu araştırma sonuçlarıyla örtüşmediği söylenebilir. Araştırmada Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği programı öğrencilerinin *gelenek ötesi düzeyden* aldıkları puanların Fen Bilgisi Öğretmenliği programı öğrencilerinin puanlarına göre daha yüksek olmasında üniversitede aldıkları derslerin ahlak ve değerler gibi temaları içermesinin etkisinin olabileceği düşünülmektedir. Bu düşünceyi destekler nitelikte; Akyürek'in (2007) ilköğretim 6. 7. 8. sınıflarda yürütülen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin, öğrencilerin ahlaki gelişimine etkisinin değerlendirilmesi amacıyla yaptığı çalışmada Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin, öğrencilerin ahlaki gelişimine olumlu katkılar sağladığı bulunmuştur. Bunun yanı sıra Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği öğrencilerinin aldıkları puanlar arasında anlamlı farkın olmaması ise, uygulamanın yapıldığı grubun 1. sınıf öğrencileri olmaları sebebiyle; bu programlarda yürütülen derslerin öğrenciler arasında henüz belirgin bir fark oluşturmaması ile ilgili olabilir.

Öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin ise öğrenim gördükleri programa göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Birol'un (2005) fen lisesi ile sosyal bilimler lisesi öğrencileriyle ve Yaoar'ın (2008) sosyal ile fen ve matematik programlarında öğrenim gören üniversite öğrencileriyle yaptıkları araştırmalarda öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin öğrenim gördükleri alan veya programa göre anlamlı şekilde farklılık göstermediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçların bu sonuçlarla benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu sonuca ilişkin olarak öğrencilerin ortaöğretimde iken bulundukları alanların mükemmeliyetçilikleri üzerinde etkisinin olmadığı, bu durumun üniversitede de devam ettiği ve dolayısıyla öğrencilerin hangi programda olduklarının ve bu programlarda almış oldukları eğitimlerin onların mükemmeliyetçilikleri üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin ahlaki gelişim düzeylerinden aldıkları puanların algıladıkları ebeveyn tutumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Bu konu-

da yapılan araştırmalar (Çiftçi, 2001; Maxson, 1998; Speicher, 1992) incelendiğinde sağlıklı anne baba tutumlarının bireylerin ahlaki gelişimlerini olumlu yönde etkilediği ve ahlaki gelişim düzeylerinde ilerlemelerinde etkili olduğu bulunmuştur. Bir takım araştırmalarda ise (Abanoz, 2008; Cebeci, 2005; Johnson ve Mc Gilicuddy-Delisi, 1983; White ve Matawie, 2004) bireylerin ahlaki gelişimleri üzerinde en etkili faktörün ebeveynleri olduğu ortaya koyulmuştur. Yukarıda değinilen araştırmaların daha çok ilköğretim düzeyindeki öğrencilerle yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla bireylerin ahlaki gelişim düzeylerinin ebeveyn tutumuna göre farklılık göstermesinde içerisinde bulundukları gelişim dönemlerinin etkisi olabilir. Ancak Erikson'un psikososyal gelişim dönemlerinden kimlik kazanmaya karşı-kimlik karmaşası döneminin sonunda birey, ailesinden duygusal bağımsızlığın kazanılması, kendine özgü değerler sisteminin oluşturulması ve toplumsal rollerin belirlenerek bunların gerçekleştirilmesine yönelik kararlar alabilmektedir (Özbay, 2010). Bu araştırma kapsamında yer alan katılımcıların içerisinde bulundukları gelişim dönemleri dikkate alındığında doğru ve yanlışın değerlendirilmesinde algıladıkları ebeveyn tutumundan daha çok kendi oluşturdukları değerler sisteminin etkisinin olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla bireylerin içerisinde bulundukları ahlaki gelişim düzeylerinin algıladıkları ebeveyn tutumuna göre farklılaşmamasında bireylerin aldıkları kararlarda kendi görüşlerini daha fazla dikkate alıyor olmalarının etkisinin olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin algıladıkları ebeveyn tutumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Bireylerin algıladıkları ebeveyn tutumuyla mükemmeliyetçilikleri arasındaki ilişkiyi belirleyebilecek araştırmalar incelendiğinde; ebeveynlerini otoriter (Flett ve diğerleri, 1995; Yıldız, 2007) ve koruyucu (Gwen ve Ewa, 2005) olarak algılayan bireylerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin, bu şekilde algılamayanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmada ulaşılan, öğrencilerin ahlaki gelişim düzeylerinden aldıkları puanların algıladıkları ebeveyn tutumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna benzer şekilde katılımcıların kendilerini, diğer insanları ve kendilerinden sosyal beklentileri değerlendirirken ebeveynlerini nasıl algıladıklarından çok, kendi düşünce yapılarıyla açıklama yoluna gittikleri söylenebilir. Katılımcıların mükemmeliyetçilik düzeylerinin algıladıkları ebeveyn tutumuna göre farklılaşmaması bu durumdan kaynaklanabilir.

Öğrencilerin ahlaki gelişim düzeylerinden aldıkları puanların, üniversiteye gelene kadar yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yerine göre anlamlı

düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Bu konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri yerleşim yerleri geliştikçe ahlaki gelişim düzeylerinde ilerlemenin olduğu görülmüştür (Kohlberg ve diğerleri, 1978; Nisan ve Kohlberg, 1982). Bu sonuçların araştırmadan elde edilen sonuçlarla çeliştiği anlaşılmaktadır. Yukarıda değinilen araştırmaların yapıldığı yıllar ile günümüz koşulları karşılaştırıldığında günümüzde iletişim olanaklarının daha fazla yaygınlaştığı ve insanların bilgiye ulaşma imkânları açısından yaşanan yerleşim yerleri arasındaki farkın azaldığı düşünülmektedir. Dolayısıyla katılımcıların ahlaki gelişim düzeylerinde üniversiteye gelene kadar yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yerine göre anlamlı şekilde bir farkın olmaması, günümüz iletişim koşullarının bu durum üzerindeki etkisiyle açıklanabilir.

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin üniversiteye gelene kadar yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yeri açısından anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. İlgili literatürde bu konuyla ilgili yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırmada öğrencilerin mükemmeliyetçiliklerinin de ahlaki gelişim düzeylerine benzer şekilde üniversiteye gelene kadar yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı anlaşılmaktadır. Ertürk'ün (2011) vurguladığı gibi, toplumsallaşma süreci, bireyin toplumun bir üyesi haline gelmesi süreci olarak ele alınır. Bireyin gelişim sürecine etki eden toplumsal değişkenler içindeki medya etkisi kaçınılmaz olarak çok önemli bir yer tutmaktadır. Bireyin düşünce yapısının şekillenmesinde yaşadıkları yerleşim yerinden farklı olarak medya gibi çeşitli değişkenlerin de etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu durumun sonucu olarak da öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin, üniversiteye gelene kadar yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği söylenebilir.

Öğrencilerin ahlaki gelişim düzeylerinden aldıkları puanların cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür. Bu konuda yapılan araştırmalardan bazılarında (Güler, 2006; Plueddeman, 1989; Silberman ve Snarey, 1993), kızların erkeklere göre ahlaki gelişim düzeylerinde daha ileride oldukları görülmüştür. Armon ve Dawson'ın (1997) yaptığı çalışmada ise, erkeklerin kızlara göre daha ileri ahlaki gelişim düzeyinde yer aldıkları bulunmuştur. Araştırma sonuçlarının bu araştırma sonuçlarıyla çeliştiği görülmektedir. Bazı araştırmalarda ise bireylerin ahlaki gelişim düzeylerinde cinsiyete bağlı bir değişimin olmadığı ortaya koyulmuştur (Abanoz, 2008; Buell, 2009; De Mey

ve diğerleri, 1999; Gölcük, 2010; Kurt, 1996; Özgüleç, 2001; Walker, 1984). Araştırma sonuçları bu sonuçlarla paralellik göstermektedir. Çiftçi'nin (2001) yaptığı çalışmada erkek çocukların aileleri tarafından kız çocuklarına oranla daha fazla otonom olmaya, kendi kendine karar vermeye, planlar yapmaya ve yeni girişimlerde bulunmaya teşvik edilmelerinden kaynaklı olarak ahlaki yargı yeteneği puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçların bu araştırmadan farklı olması, araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencilerin ahlaki gelişimlerinde bu gibi bir yönlendirme yaşamadıklarını göstermektedir. Daha önce değinilen araştırma sonuçlarından algılanan ebeveyn tutumu değişkenine ilişkin sonuçların bu sonuçları desteklediği söylenebilir. Ulaşılan bu sonuçlardan bireylerin ahlaki yargılamalarında ebeveynlerinin yönlendirmeleri veya cinsiyet faktöründen daha çok düşünce yapılarında, yaşadıkları durumları nasıl değerlendirdiklerinin daha fazla etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür. Bu konuda yapılan araştırmalardan bazıları (Baker, 1996; Mısırlı Taşdemir, 2003) kızların erkeklere göre; bazı araştırmalarda (Başer, 2007; Oral, 1999; Tuncer, 2006) ise erkeklerin kızlara göre mükemmeliyetçiliklerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuçların, araştırmadan elde edilen sonuçlarla örtüşmediği anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra bir takım araştırmalarda (Köroğlu, 2008; Sapmaz, 2006; Stöber ve Joormann, 2001) ise bireylerin mükemmeliyetçiliklerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür. Bu sonuçların ise araştırmadan elde edilen sonuçlarla benzerlik gösterdiği söylenebilir. Bu durum, katılımcıların kendilerini, diğer insanları ve sosyal olarak kendilerinden beklentileri belirlemelerinde kız ya da erkek olmalarının herhangi bir farklılığa neden olmadığı şeklinde açıklanabilir.

Öğrencilerin *geleneksel* ile *gelenek öncesi düzeyden* aldıkları puanlar arasında orta düzeye yakın negatif yönlü ve *gelenek ötesi düzeyden* aldıkları puanlar arasında ise yüksek düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Bununla birlikte *gelenek ötesi* ile *gelenek öncesi düzeylerden* alınan puanlar arasında ise anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulunmuştur. Öğrencilerin mükemmeliyetçilik ölçeği *kendine yönelik* alt ölçeğinden aldıkları puanlar ile *diğerlerine yönelik* ve *sosyal olarak belirlenen* alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında orta düzeyde; ölçeğin toplamından aldıkları puanlar arasında ise yüksek düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülebilmektedir.

Diğerlerine yönelik alt ölçeğinden alınan puanlar ile *sosyal olarak belirlenen* alt ölçeğinden alınan puanlar arasında orta düzeyde; ölçeğin toplamından alınan puanlar arasında ise yüksek düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca *sosyal olarak belirlenen* alt ölçeğinden alınan puanlar ile ölçeğin toplamından alınan puanlar arasında yüksek düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Öğrencilerin ahlaki gelişim düzeyleri ile mükemmeliyetçilik ölçeği alt ölçekleri ve toplam puanları arasında ise anlamlı ilişkilerin olmadığı anlaşılmıştır.

Kohlberg'in geleneksel düzey olarak tanımladığı düzey; gelenekler, sorumluluklar, ödevler, diğer insanların onayı, kişilerarası ilişkiler, düzen, kurallar, otorite, iyi insan olmak ve toplumun beklentileri gibi kavramların önemli görüldüğü bir düzeydir (Akbaba, 2009; Arı, 2009; Selçuk, 2010). Bu kavramların mükemmeliyetçi bireyler için de önemli olduğu kabul edilmektedir (Frost ve diğerleri, 1990; Hewitt ve Flett, 1991). Dolayısıyla araştırmada bireylerin geleneksel düzeyleri ile mükemmeliyetçilikleri arasında anlamlı ilişkiler olması beklenen bir durum iken; elde edilen sonuçlar bu düşüncüyü desteklememiştir. Bu bağlamda farklı değişkenlerin bu ilişkiler üzerinde etkisinin olduğu tahmin edilmektedir.

Bu sonuçlara dayalı olarak araştırmanın “Öğrencilerin ahlaki gelişim düzeyleri ile mükemmeliyetçilikleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki vardır.” şeklindeki temel hipotezi doğrulanmamış olmaktadır.

Öneriler

Araştırmada ulaşılan sonuçlar kapsamında uygulama sürecine ve ileride yapılacak araştırmalara ilişkin öneriler aşağıda sunulmuştur.

Bu araştırmanın çalışma grubunu farklı programlarda öğrenim gören üniversite birinci sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Ahlaki gelişim düzeyleri ve mükemmeliyetçilikleri, öğrenim gördükleri programa göre incelenmiş ve anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır. Benzer bir çalışma dördüncü sınıf öğrencileriyle de yapılabilir. Bu şekilde aldıkları eğitim sonucunda herhangi bir değişimin olup olmadığı belirlenebilir. Bununla birlikte araştırmada öğrencilerin ahlaki gelişim düzeyleri ve mükemmeliyetçilikleri, ebeveynlerinin tutumunu nasıl algıladıklarına göre incelenmiştir. Farklı bir araştırmada öğrencilerin ebeveynleri üzerinde yapılan bir çalışma ile çocuk yetiştirme tutumları belirlenip, elde edilen bulgularla öğrencilerin ahlaki gelişim düzeyleri ve mükemmeliyetçilikleri

arasındaki ilişkiler incelenebilir. Araştırmada ulaşılan diğer bir sonuç olarak, öğrencilerin ahlaki gelişim düzeyleri ve mükemmeliyetçilikleri, yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yerine göre incelenmiş ve anlamlı farklılıklar olmadığı ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin ahlaki gelişim düzeyleri ve mükemmeliyetçilikleri üzerinde etkisinin olabileceği ailesinin ve kendisinin ne gibi sosyal ve kültürel faaliyetlere katıldığı gibi çeşitli değişkenler dikkate alınarak farklı çalışmalar yapılabilir. Diğer bir sonuç ise, öğrencilerin ahlaki gelişim düzeyleri ve mükemmeliyetçiliklerinin cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmadığıdır. Farklı çalışmalarda bireylerin doğum sırası gibi daha değişik bireysel özellikleri açısından karşılaştırmalar yapılabilir. Ayrıca öğrencilerin ahlaki gelişim düzeyleri ile mükemmeliyetçilikleri arasında anlamlı ilişkilerin olmadığı görülmüştür. Bu ilişki farklı öğretim basamağında (ilköğretim ve ortaöğretim) yer alan öğrencilerle yürütülen ya da ahlaki gelişim düzeyi ve mükemmeliyetçilik ile ilişkisi olabilecek kişilik yapıları gibi farklı değişkenlerin de kapsama alındığı bir çalışmada incelenebilir. Böylece elde edilen bilgilerin genellenebilirliği yükseltilebilir.

Bu gibi araştırma sonuçları ebeveynlerle paylaşarak çocuklarını yetiştirme sürecinde onlara yardımcı olunabilir. Bu bilgilendirme çalışmalarında, çocuklarının gerek ahlaki gerekse kişilik gelişimlerinde onlara karşı sağlıklı bir tutum içerisinde olmalarının ve özerkliklerini geliştirebilmelerine yardımcı olacakları bir yol izlemelerinin gerekliliği üzerinde durulabilir. Bu araştırma sonuçlarının ışığında üniversitelerin farklı programları ve özellikle de İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği programında yürütülen derslerin ahlak ve değerlerle ilgili temalarının gözden geçirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Bunun yanında üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçiliğin olumsuz sonuçlarıyla baş edebilmelerinde uygun görülen bireysel ya da grupla psikolojik danışma desteği almaları noktasında cesaretlendirilmelerinin yararlı sonuçları olacağı tahmin edilmektedir.

Kaynakça

- Abanoz, S. (2008). *6-12 Yaş Arası Çocukların Dini ve Ahlaki Gelişimlerinde Anne ve Babaların Rolü (İzmir ve Sakarya örneği)*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Akbaba, S. (2009). Ahlak ve Gelişimi. Y. Özbay ve S. Erkan (Ed.). *Eğitim Psikolojisi* (2. bs.). Ankara: PegemA.

- Akkoyun, F. (1987). Empatik Eğilim ve Ahlâkî Yargı. *Psikoloji Dergisi* (IV. Ulusal Psikoloji Kongresi Özel Sayısı), 6(21), 94-96.
- Akyürek, P. G. (2007). *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinin Öğrencilerin Ahlaki Gelişimine Etkisi: Kohlberg'in Ahlak Gelişimi Kuramı Açısından Bir Değerlendirme*. Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Arı, R. (2009). *Eğitim psikolojisi* (4. bs.). Ankara: Nobel.
- Armon, C. ve Dawson, T. L. (1997). Developmental trajectories in moral reasoning across the life-span. *Journal of Moral Education*, 26(4), 433-454.
- Baker, J. A. (1996). Everyday stressors of academically gifted adolescents. *Journal of Secondary Gifted Education*, 7(2), 356-368. Erişim: 17 Ağustos 2012, http://eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/detailmini.jsp?_nfpb=true&_ERICExtSearch_SearchValue_0=EJ530663&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=EJ530663
- Başer, S. C. (2007). *Batıkent İlköğretim Okulu Sekizinci Sınıf Öğrencilerinde Mükemmeliyetçiliğin Akademik Başarıya Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Birol, Z. N. (2005). *Fen Lisesi ve Sosyal Bilimler Lisesi Öğrencilerinin Mükemmeliyetçilik, Benlik Saygısı, Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Buell, E. K. (2009). *The relationship of ethics education to the moral development of accounting students*. Unpublished doctoral dissertation. Nova Southeastern University, United Station of America. Erişim: 25 Ağustos 2012, <http://gradworks.umi.com/33/69/3369513.html>
- Burns, D. D. (1980). *Feeling good: The new mood therapy*. New York: A Signet Book.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (7. bs.). Ankara: PegemA.
- Camadan, F. ve Yüksel, G. (2011). Predicting the Turkish secondary school students' perfectionism from their parents' perfectionism. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 4, 167-174.
- Camadan, F. ve Yüksel, G. (2012). Perfectionism among Turkish secondary students. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 701 -714.
- Cebeci, A. (2005). *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerinde Ahlâkî Değerlerin Eğitimi Ve Öğretimi*. Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

- Chang, E. C. (2001). Perfectionism as a predictor of positive and negative psychological outcomes: Examining a mediation model in younger and older adults. *Journal of Counseling Psychology*, 47, 18-26.
- Cırcır, B. (2006). *Öğretmen Adaylarının Denetim Odakları ve Mükemmeliyetçilik Tutumlarının Bazı Özlük Niteliklerine Göre Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Çiftçi, N. (2001) *Almanya ve Türkiye'deki Türk Lise Öğrencilerinin Ahlaki Yargı Yeteneklerinin Karşılaştırılması*. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Çileli, M. (1987). Ergenlikte Ahlak Gelişimi. B. Onur (Ed.). *Ergenlik Psikolojisi*. Ankara: Hacettepe Taş.
- De Mey L., Baartman, H. E. M. ve Schulze H. J. (1999). Ethnic variation and the development of moral judgment of youth in Dutch society. *Young and Society*, 31(1) 54-75.
- Ertürk, Y. D. (2011). Çocukluk Çağı Gelişim Dönemlerine Göre Medya Kullanımı. *1. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi Çocuk Hakları ve Medya El Kitabı, Şubat, 2011*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Flett, G. L., Hewitt, P. L. ve Singer, A. (1995). Perfectionism and parental authority styles. *Individual Psychology*, 51, 50-60.
- Freud, S. (1997). *Psikanalize Yeni Giriş Dersleri* (S. Budak, Çev.). Ankara: Öteki.
- Frost, R. O., Marten, P., Lahart, C. ve Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *The Cognitive Therapy and Research*, 14(5), 449-468.
- Frost, R. O., Lahart, C. ve Rosenblate, R. (1991). The developmental perfectionism: A study of daughters and their parents. *Cognitive Therapy and Research*, 15, 469-489.
- Gilman, R. ve Ashby, J. S. (2003). Multidimensional perfectionism in a sample of middle school students: An exploratory investigation. *Psychology in the Schools*, 40(6), 677-689.
- Gölcük, S. (2010). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Düzeyi İle Ahlâk Gelişimi Arasındaki İlişkiler*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Güler, E. D. (2006). *Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitim Dersinin Çocuğun Ahlak Gelişimine Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Gwen, A., Kenney-Benson ve Ewa, M, Pomerantz. (2005). The role of mothers' use of control in children's perfectionism: Implications for the development of children's depressive symptoms. *Journal of Personality*, 73(1), 23-46.

- Hewitt, R. L. ve Flett G. L. (1991). Perfectionism in the self and social contexts: Conceptualization, assessment, and association with psychopathology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(3), 456.
- Hewitt, P. L., Flett, G. L., ve Turnbull-Donovan, W. (1992). Perfectionism and suicidal potential. *British Journal of Clinical Psychology*, 31,(2), 181-190.
- Hollander, M. H. (1965). Perfectionism. *Comprehensive Psychiatry*, 6(2), 94-103.
- Johnson, J. E. ve Mc Gillicuddy-Delisi, A. (1983). Family environment factors and children's knowledge of rules and conventions. *Child Development*, 54, 218-256.
- Kağıtcıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar* (12. bs.). İstanbul: Evrim.
- Köroğlu, A. (2008). *Lise Öğrencilerinin Mükemmeliyetçi Özellikleri İle Rekabetçi Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kohlberg, L. (1973). The child as a moral philosopher. In. Barry I. Channen and Jonas F. Soltis (Eds.), *Moral Education*. New York: Teacher College Press.
- Kohlberg, L. (1984). *The psychology of moral development: Essay on moral development*. San Francisco: Harper & Row.
- Kurt, Y. (1996). *Rehber Öğretmenler ve Öğretmenlerin Ahlak Gelişim Düzeyleri ve Denetim Odağı Algılamaları*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Locicero, K. A. ve Ashby, J. S. (2000). Multidimensional perfectionism in middle school age gifted students: A comparison to peers from the general cohort. *Roepers Review*, 22(3), 182-185.
- Maxson, T. Z. (1998). Parenting style: Effects on children's views of authority. *Paper was presented at the Annual Convention of the American Psychological Association*. San Francisco, 106, 14-18.
- Mısırlı Taşdemir, Ö. (2003). *Üstün Yetenekli Çocuklarda Mükemmeliyetçilik, Sınav Kaygısı, Benlik Saygısı, Kontrol Odağı, Özyeterlilik ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Nisan, M. ve Kohlberg, L. (1982). Universality and variations in moral judgment: A longitudinal and cross-sectional study in Turkey. *Child Development*, 53, 865-876.
- Oral, M. (1999). *The relationship between dimensions of perfectionism, stressful life events and depressive symptoms in university students "a test of diathesis-stress model of depression"*. Yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

- Özbay, Y. (2010). Kişisel Rehberlik. G. Can (Ed.). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (11. bs.). Ankara: Pegem.
- Özgüleç, F. (2001). *7-11 Yaşlarındaki Çocukların Ahlaki Yargılarının Gelişimi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Papalia, D.E. ve Olds, S. W. (1989). *Human development* (Fourth ed.). New York: McGraw-Hill Book Company.
- Piaget, J. (1965). *The moral judgement of the child*. New York: Free Press.
- Plueddeman J. E. (1989). The relationship between moral reasoning and pedagogical preference in Kenya and American college students. *Religious Education*, 84(4), 506-520.
- Rest, J. R. (1979). *Revised manual for the defining issues test*. Minnesota: Minneapolis: Minnesota Moral Research Projects.
- Rice, K. G., Ashby, J. S. ve Slaney, R. B. (1998). Self-esteem as a mediator between perfectionism and depression: A structural equations analyses. *Journal of Counseling Psychology*, 45, 304-314.
- Rousseau, J. J. (1925). *Emil Yahut Terbiyeye Dair* (H. Z. Ülken, Çev.). İstanbul: Türkiye.
- Santrock, J. W. (2011). *Yaşam Boyu Gelişim* (G. Yüksel, Çev. Ed.). Ankara: Nobel.
- Sapmaz, F. (2006). *Üniversite Öğrencilerinin Uyumlu ve Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Özelliklerinin Psikolojik Belirti Düzeyleri Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Selçuk, Z. (2010). *Eğitim Psikolojisi* (18. bs.). Ankara: Nobel.
- Silberman, M. A. ve Snarey, J. (1993). Gender differences in moral development during early adolescence: The contribution of sex-related variations in maturation. *Current Psychology*, 12(2), 163-171.
- Soenens, B., Vansteenkiste, M., Duriez, B. ve Goossens, L. (2006). In search of the sources of psychologically controlling parenting: The role of parental separation anxiety and parental maladaptive perfectionism. *Journal of Research on Adolescence*, 16(4).
- Speicher, B. (1992). Adolescent moral judgment and perceptions of family interaction. *Journal of Family Psychology*, 6(2), 128-138.
- Stöber, J. ve Joormann, J. (2001). Worry, procrastination, and perfectionism: Differentiating amount of worry, pathological worry, anxiety and depression, *Cognitive Therapy and Research*, 25(1), 49-60.

- Temel, Z. F. ve Aksoy, A. B. (2001). *Ergen ve Gelişimi*. Ankara: Nobel.
- Thomas, R. M. (1997). *Moral development theories-secular and religious*. London: Greenwood Press.
- Tuncer, B. (2006). *Kaygı Düzeyleri Farklı Üniversite Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Mükemmeliyetçilik Özelliklerinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Turiel, E., Edward, G. P. ve Kohlberg, L. (1978). Moral development in Turkish children and young adults. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 9(1), 75-85.
- Walker, L. J. (1984). Sex differences in the development of moral reasoning: A critical review. *Child Development*, 55(3), 677-691.
- White, F. A. ve Matawie, K. M. (2004). Parental morality and family processes as predictors of adolescent morality. *Journal of Child and Family Studies*, 13, 219-233.
- Vieth, A. Z. ve Trull, T. J. (1999). Family patterns of perfectionism: An examination of college students and their parents. *Department of Psychology, University of Missouri-Columbia*.
- Yaoar, A. A. (2008). *Üniversite Öğrencilerinin Mükemmeliyetçi Kişilik Özelliği İle Empati Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yıldız, H. Y. (2007). *Sınav Kaygısı-Ana-Baba Tutumları ve Mükemmeliyetçilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

An Analysis of Moral Developmental Levels and Perfectionism in Terms of Different Variables

H. Yusuf ACUNER*

Fatih CAMADAN**

Musa TÜRKAN***

Introduction

This article includes the findings of a field research investigating the moral development levels and perfectionism in terms of different variables. Within the scope of this research, the variables that can be related to the moral developmental levels and perfectionism were analyzed, and in this direction; how the moral developmental level and perfectionism differentiate according to the program the individual studies, attitude of their parents, the environment they spent most of their time until they come to the university, and their gender is presented in the study. Besides, it is considered that it will be useful to investigate into the relationship between the moral development levels of individuals and their perfectionism.

* Asst. Prof. Dr., Recep Tayyip Erdogan University, Faculty of Theology

Address for correspondence: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Merkez-Rize.

E-mail: yusuf.acuner@erdogan.edu.tr

** Lecturer, Recep Tayyip Erdogan University, Faculty of Education

E-mail: fatih.camadan@hotmail.com

*** Research Assistant, Recep Tayyip Erdogan University, Faculty of Theology

E-mail: musa.turkan@erdogan.edu.tr

So, the individuals, who are at the conventional level of Kohlberg's moral developmental levels, have a sense of obeying the rules and the necessity of norm and rules in order to keep society alive (Akbaba, 2009). In addition to that, it is observed that perfectionist individuals pay utmost attention to be in order and not to make any mistakes, consider the expectation and criticism of their parents and they are affected by them (Frost et al, 1990). Therefore, it is thought that the characteristics of the individuals at the conventional level and the perfectionist individuals have certain similarities and there might be significant correlations between them. There hasn't been a research on this subject. Thus, it is thought that investigating the moral developmental levels and the perfectionism will contribute to literature with regard to both determining these relations and different variables. Besides, related to the implementation area, obtained data might give an opinion to the implementer on increasing the efficiency of guidance services that will be provided and values that will be given to the university students.

In this regard, the aim of the research was determined as the investigation of the moral developmental levels and perfectionism in terms of different variables. Main hypothesis of the research is developed as "there is a significant correlation between the moral developmental levels of students and their perfectionisms". In addition, the following hypothesis will be tested too in this research.

1. The moral developmental levels of students differentiate at a significant level according to the program they study.
2. Students' perfectionisms differentiate at a significant level according to the program they study.
3. The moral developmental levels of students differentiate at a significant level according to the attitude of the parent they comprehend.
4. Students' perfectionisms differentiate according to the attitude of the parent they comprehend.
5. The moral developmental levels of students differentiate according to the environment they lived until they come to the university.
6. Students' perfectionisms differentiate according to the environment they lived until they come to the university.
7. The moral developmental levels of students differentiate at a significant level according to their gender.

8. Students' perfectionism levels differentiate at a significant level according to their gender.

Method

Research Model

Within the scope of the research both descriptive research model and relational research model were used together. In the research, the comparison of the moral developmental levels at which students are and their perfectionisms regarding different variables was carried out within the scope of the descriptive research; the correlations between the moral developmental levels of students and their perfectionisms were compared within the scope of relational research.

Study Group

The study was carried out with total of 352 freshmen college students; 222 of whom are females and 130 of whom are males that studied at different departments in Educational Faculty in Recep Tayyip Erdoğan University during spring semester of 2011-2012 educational year. 119 (34 percent) students from Elementary school Education of Religion and Ethics department, 112 (32 percent) students from Classroom Teaching Program, 62 (17 percent) students from elementary school Mathematics Teaching program, and 59 (17 percent) students from Elementary school Science Teaching program have participated in the study. The average age of the participants was 18 to 20.

Data Collection Tools

Defining Issue Test (DIT) which was developed by Rest (1979) regarding Kohlberg's six phase Moral Development model and adapted to Turkish by Akkoyun (1987) was used in the study.

Multidimensional Perfectionism scale which developed by Hewitt and Flett (1991) and adapted to Turkish by Oral (1999) was used in the study in order to determine the participants' perfectionisms. The scale has three sub dimensions as *self-directed*, *others directed* and *social perfectionisms*.

Besides, Personal Information Form that was developed by the researchers that includes the items on determining students' programs at which they study,

their gender, attitude of parents that they comprehend, their family income and the environment they lived until they come to the university was applied in the study.

Data Collection and Analysis

The data gathered in regard to the research were obtained from the students who voluntarily participated in the study. ANOVA test was used in order to compare the points that the students had in Defining Issue Test with the point they had in Multidimensional Perfectionism Scale according to the information obtained from the personal information form about the program at which they study, attitude of parents that they comprehend, family income, and the environment they lived until they came to the university. T-test was applied in comparing the points gained from these two scales according to the gender of the participants. Besides, Pearson correlational analysis was used to determine the relation between the moral developmental levels of students and their perfectionisms. Statistical analysis was done in SPSS 17 program.

Findings

According to the results of Defining Issue Test, the points that students gained from the *pre-conventional level* which is one of the moral developmental levels, do not have a significant difference according to *the programs at which they study*. Additionally, it is observed that the points students got from the *conventional level* differentiate significantly according to the programs they study at. It also appears that the points gotten from the *pre-conventional level* have a significant difference according to the studied program.

It was found out that the points that students got from the Multidimensional Perfectionism Scale's subscales which are *self-directed*, *others directed* and *determined as social* and the points gotten from the whole scale don't have a significant difference according to the *programs at which they study*.

Also, there isn't a significant difference between the moral developmental levels according to *the attitude of parents that the students comprehend*, *the environment they lived until university and their genders* and the points they got from the perfectionism scale.

Besides, significant correlations were found out between the points that students got from the moral developmental levels and the points that they got from the perfectionism scale. In addition to this, it was also established that there isn't a significant correlation between the points that students got from the moral developmental levels and the perfectionism scale's subscales and the total points.

Results and Discussion

In this study, it was proved that in the comparison done according to *the programs they study*, there isn't a significant difference in the points gotten from the *pre-conventional levels* of the moral developmental level. Besides, it was seen that the points that the Elementary School Science Teaching program students gained from the *conventional level* are higher compared to the points of the students who study at Elementary School Mathematics Teaching program. However, it was also found out that the points Elementary School Science teaching program students got from the past-conventional level are lower than the points of students who study at Elementary School Mathematics Teaching and Elementary School Education of Religion and Ethics. This result doesn't overlap with Kurt's (1996) study which he carried out on the moral developmental levels of guidance counsellors, social science teachers, and science teachers and in which he didn't find any significant difference between them.

It was concluded that the perfectionism levels of students do not differentiate significantly according to the programs they study. This situation shows similarities with Birol's (2005) research done with high school students, and Yaoar's (2008) research having been done with university students.

It was seen that the points students got from the moral developmental levels didn't differentiate significantly according to the attitude of *parent that they comprehend*. This result doesn't overlap with some researches which were done on this issue and which present that healthy parent attitude has a positive and effective role in moral development (Abanoz, 2008; Cebeci, 2005; Çiftçi, 2001; Johnson and McGillicuddy-Delisi, 1983; Maxson, 1998; Speicher, 1992; White and Matawie, 2004). However, these done studies are at elementary school level. Therefore, considering that the developmental periods of university school students and the elementary school students are different from each other, it will be better understood why the results of our study and other studies don't overlap.

It was also found out that there isn't a significant difference in perfectionism levels of students according to the attitude of parent that they comprehend. In addition to that, it is presented that the perfectionism level of individuals who consider their parents as preserver (Gwen and Ewa, 2005) and authoritative in some similar researches, (Flett, Hewitt and Singer, 1995; Yıldız, 2007) are higher compared to those who don't consider their parents this way.

As a result of the investigation of the points students got from the moral developmental levels and perfectionism levels according to *the environment that they spent most of their lives at*, it was established that there isn't any significant difference. In some researches, it was realized that the moral developmental levels also make progress as the settlements in which individuals live become more developed (Kohlberg, Turiel and Edwards, 1978; Nisan and Kohlberg, 1982). Although these results conflict with the findings obtained from the research, this situation can be explained by the fact that the communication facilities between the years when the studies were done and today's condition become widespread and the differences between the settlements become very little thanks to the people having the opportunity of accessing the knowledge. Besides, there hasn't been any study done on the perfectionism levels and the settlement in which individuals spend most of their lives, in the related literature.

It was observed that the points that students got from the moral developmental levels and perfectionism levels don't show any difference in relation to the gender. The results of some researches investigating the moral developmental levels (Abanoz; 2008; Buell, 2009; De Mey, Baartman and Schulze, 1999; Gölçük, 2010; Kurt, 1996; Özgüleç, 2001; Walker, 1984) show parallelism with the obtained results. Additionally, there are some researches which conclude that females are at a further moral developmental level in comparison to males (Güler, 2006; Plueddeman, 1989; Silberman and Snarey, 1993), and males are at a further moral developmental level compared to females (Armon and Dawson, 1997). Some researches (Köroğlu, 2008; Sapmaz, 2006; Stöber and Joormann, 2001) investigating into the perfectionism levels overlap with this study; however, in some researches (Baker, 1996; Mısırlı Taşdemir, 2003), perfectionisms of females were found higher than males (Başer, 2007; Oral, 1999; Tuncer, 2006) and in some other researches perfectionisms of males were found higher than females.

It was determined that there isn't a significant correlation between the points that the students got from moral developmental levels and the subscales of the

perfectionism scale and their total points. Besides, it appears that the points that students got from the conventional levels are negatively correlated with the pre-conventional levels at a medium level, and the points that they got from the post-conventional levels are negatively correlated at a high level. Additionally, it is indicated that there isn't a significant correlation between the points that they got from the post-conventional and pre-conventional levels.

It was established that the points that the students got from the *self-directed* subscale of the perfectionism scale positively correlated with the points they got from the *others directed and determined as social* subscales at a medium level, and the total points that they got from the scale are positively correlated at a high level. It is indicated that the points that were got from the *others directed* subscale are positively correlated with the points gotten from the *determined as social subscale* at a medium level; and the points that were gotten from the whole scale are positively correlated at a high level. Also, the points of the subscale *determined as social* are positively correlated with the points of the whole scale at a high level.

In the research, it was an expected situation that there would be significant correlations between the conventional levels of individuals and their perfectionism. Because the concepts which Kohlberg classified as important in his moral developmental levels (Akbaba, 2009; Arı, 2009; Selçuk, 2010) are also important in perfectionism (Frost et al, 1990 ; Hewitt and Flett, 1991). However, the obtained results didn't support this idea. In this regard, it is estimated that different variables have an effect on these correlations.

Based on these results, the main hypothesis that "There is a significant correlation between the moral developmental levels of students and their perfectionism" wasn't confirmed.

Suggestions

In consideration of the results mentioned above, some suggestions were brought forward for the implementation process and for the further researches.

The sample of the study consists of the first grade university students studying at different programs. A similar research can be done with 4th grade students. By this way the contribution of the programs to the students and whether there is a change in the students as a result of their education can be determined.

In the research, the moral developmental levels of students and their perfectionisms were analyzed according to how they comprehend the attitude of their parents. With a different study that will be done on the parents of students, their child rearing attitudes can be established and the correlation between the moral developmental levels of students and their perfectionism can be analyzed by the obtained findings.

The findings obtained from the research were analyzed according to the settlement in which they spent most of their lives and it was determined that there isn't a significant difference. Various studies can be done by considering different variables that might affect the moral developmental levels of students and their perfectionism such as the kind of social and cultural activities students and their parents participate in.

As a result of the study, it was established that there isn't a significant difference between the moral developmental levels of students and their perfectionism according to their gender. In different studies that will be done, individuals can be compared in terms of various individual features such as birth order.

Besides, in parallel with this research investigating into the correlation between the moral developmental levels of university students and their perfectionisms, a study can be done with students at different school grades (elementary and secondary school) or with different variables such as personality structures related to the moral developmental level and perfectionism. Generalizability of the obtained data can be increased by this method.

Lastly, such research results can be shared with the parents and help them in their child rearing process.

Keywords- Moral developmental levels, Perfectionism